

ศัพท์เกษตร : การศึกษาศัพท์ที่สัมพันธ์กับสังคมไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว – ปัจจุบัน

The Coinage of Agricultural Terms : A Study of Vocabulary Related to Thai Society From The Reign of King Chulalongkorn to Present Time.

ชลอ รอดลอย¹ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ² ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์³

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาพัฒนาการของคำศัพท์เกษตร ๒) ศึกษากลุ่มคำศัพท์เกษตร และ ๓) ศึกษาหลักการสร้างความหมายของคำศัพท์เกษตร การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ คำศัพท์เรื่องข้าวไทยและเรื่องที่สัมพันธ์กับข้าวไทย ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากหนังสือราชกิจจานุเบกษาสมัยรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๓๕) จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๐) จำนวน ๑,๐๐๐ ฉบับ ผลการศึกษาพบว่าพัฒนาการคำศัพท์เกษตรที่สัมพันธ์กับสังคมไทยมีจำนวน ๑๕ คำ กลุ่มคำศัพท์พบว่ามีกลุ่ม ัญพืช กลุ่มอุปกรณ์ไถนา กลุ่มดิน และกลุ่มทั่ว ๆ ไป การสร้างคำและความหมายพบมีการสร้างแบบคำประสมเกิด จาก นาม+นาม=นาม, นาม+กริยา=นาม, กริยา+นาม=กริยา, กริยา+กริยา=กริยา, นาม+วิเศษณ์=วิเศษณ์, วิเศษณ์ +นาม=วิเศษณ์, นาม+นาม+นาม=นาม, นาม+กริยา+นาม=กริยา, นาม+นาม+วิเศษณ์=นาม คำซ้อนพบมีการซ้อน เพื่อความหมายและการซ้อนเพื่อเสียง คำซ้ำพบมีคำซ้ำแสดงความหมายพหูพจน์ คำซ้ำคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักของความหมายของคำ การซ้ำคำเพื่อลดน้ำหนักความหมายออกเป็นสัดส่วน การซ้ำคำเพื่อบอกความหมายเป็นเชิงคาดคะเน และการซ้ำคำเป็นส่วน คำสมาสพบมี บาลี+สันสกฤต, สันสกฤต+บาลี, สันสกฤต+สันสกฤต และบาลี+บาลี คำสนธิพบมี สระสนธิ และนฤคหิตสนธิ ความหมายพบ ความหมายปรนัย อุปมา และตามบริบท

คำสำคัญ : ศัพท์เกษตร ข้าวไทย สังคมไทย

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²รองศาสตราจารย์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

³ศาสตราจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

Abstract

This research aimed 1)To study the development of the agricultural terms, 2)To study the groups of the agricultural terms, and 3)To study the principles and the Guiding up and the meaning of the agricultural terms. This study used descriptive analysis and qualitative method research. The populations were the books called Rajakiccanupersha from King Rama V's reign (2435 B.E.)-King Rama IX (2500 B.E.) 1,000 editions of which were selected from the specied exemplary groups. The results revealed that the development of the terms related to Thai society about 15 words. The groups of the agricultural terms as follows : the group of cereal, the group of the eld ploughing, the group of land, and the general group. The principles and the Guiding up and the meaning of the agricultural terms as follows : the compound words : noun+ noun = noun, noun + verb= noun, verb + noun=verb, verb +verb=verb, noun +adverb=adverb, adverb+ noun =adverb, noun + noun + noun = noun, noun +adverb+ noun =verb, noun + noun +verb= noun, The overlapping word as follows : the overlapping for the meaning and the overlapping for the sound. The repeated words as follow : to show the meaning of grammar as the a Plural one, to add more weight to the meaning of the word, to add the weight to the meaning of the words to lessen the weight of the meaning of the words reparately, to repeat the words to inform the estimated or uncertain meanings, repetition of the words which were idioms, The smas words as follow : Pali+Sanskrit, Sanskrit+Pali, Sanskrit+Sanskrit Pali+Pali. The Sonti words as follow : Verval Sonti and Narikahit Sonti, the meaning as follows : the directmeaning, simile, and the context.

Keywords : Agricultural terms, Thai rice, Thai society

ความสำคัญของปัญหา

อารยธรรมของมนุษย์ที่ยิ่งใหญ่และสำคัญก็คือ การมีภาษาในการสื่อสาร ภาษาของมนุษย์ที่เจริญมี ๒ อย่าง คือ ภาษาพูดและภาษาหนังสือ ภาษาพูดเกี่ยวกับเสียงพูด คือ ต้องมีผู้พูดและต้องมีผู้ได้ยิน ส่วนภาษาหนังสือเกี่ยวกับตัวหนังสือต้องมีคนเขียนตัวหนังสือ ต้องมีผู้อ่านและเข้าใจ เพราะฉะนั้นภาษาพูดและภาษาหนังสือจึงแตกต่างกัน อีกอย่างหนึ่งต้องอาศัยเสียงและหู อีกอย่างหนึ่งต้องอาศัยตัวหนังสือและตา แม้ภาษาทั้งสองอย่างนี้จะต่างกันด้วยประสาทสำหรับการรับรู้แต่มีผลเท่ากัน (อนุমানราชธน, พระยา, ๒๕๒๒) มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ก็ต้องอาศัยปัจจัยสี่ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค ปัจจัยสี่ล้วนมาจากผลิตผลด้านการเกษตรทั้งสิ้น แต่ผลิตผลการเกษตรของ

ประเทศไทยก็ต้องมีภาษาไทยเข้าไปสัมพันธ์ด้วย และภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ (National Language) มีภาษามาตรฐาน (Standard Thai) ใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนก็ตาม ภาษาไทย เป็นภาษาที่มีภาษาบาลี และภาษาสันสกฤตเป็นภาษาสงเคราะห์ อาทิ คำศัพท์ที่กล่าวว่า “อาหาร” คำว่า อาหาร ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ อธิบายไว้ว่า อาหาร หมายถึง ของกิน เครื่องค้ำจุนชีวิต เครื่องหล่อเลี้ยงชีวิต เช่น อาหารเช้า อาหารปลา อาหารนก โดยปริยายหมายถึงสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น อาหารตา อาหารใจ (อาหารมาจากภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต) และคนไทยใช้พิชิตด้านการเกษตรเป็นอาหาร ที่สำคัญมากที่สุดคือ ข้าว ในสังคมไทยข้าวมีสิ่งสัมพัทธ์กับสิ่งต่าง ๆ หลากอย่างได้แก่ พระราช

พิธีที่ชมงคลจรตพระนังคัลแรกนาขวัญอันเป็นพระราชพิธีที่มีมาแต่สมัยโบราณและเป็นวัฒนธรรมไทยด้านการเกษตรประเพณีด้านการเกษตรและปัจจุบันก็ยังคงกระทำอยู่ทุก ๆ ปี เพื่อเป็นสิริมงคลต่อเกษตรกรและพืชผลของประเทศไทย ในสมัยโบราณเป็นพิธีกรรมแบบพิธีพราหมณ์จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้มีพิธีทางพระพุทธศาสนาเข้าไปด้วย ได้กระทำพิธีทางพระพุทธศาสนา ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีบทสวดที่เป็นคาถาพิชมงคล นอกจากนี้ในงานกลีกรกรรมแลพานิชการ ร.ศ. ๑๒๙ และ ร.ศ. ๑๓๐ ได้มีการประกวดพันธุ์ข้าวไทย เพื่อพัฒนาพันธุ์ข้าวไทยให้ดีขึ้น ภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤตมีส่วนเกี่ยวข้องกับข้าวไทยหลายอย่างเช่น เรื่องคาถาพิชมงคลในพระราชพิธีพิชมงคลและภาษาไทยในงานกลีกรกรรมแลพานิชการ มีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องข้าวไทยมาก และสมัยรัชกาลที่ ๕ มีหน่วยงานระดับกระทรวงดูแลเรื่องการเกษตรรวมทั้งเรื่องข้าวไทยเป็นครั้งแรก ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ประเทศไทยมีการบันทึกเรื่องต่าง ๆ ของประเทศไทย ตลอดจนพิธีพิชมงคล คาถาพิชมงคลและงานกลีกรกรรมแลพานิชการ การบันทึกไว้เป็นภาษาไทยมาตรฐานในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ผู้วิจัยขอนำตัวอย่างการใช้ถ้อยคำ “ข้าว” สมัยรัชกาลที่ ๕ ต่างจากปัจจุบัน

ตัวอย่าง

...ซีพ้อพราหมณ์เป่าสังข์นำหน้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีไถ่ ๓ รอบ แล้วหว่าน

เข้าเปลือก พร้อมกับเต้าแก่ซึ่งสมมุติว่าเป็นนางเทพี...

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๕ หน้า ๓๕)

คำว่า “เข้าเปลือก” มาเป็นคำว่า “ข้าวเปลือก” มีการเปลี่ยนจากสระเอา ของคำว่า “เข้า” ปัจจุบันใช้คำว่า ข้าว เป็นสระอา

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังพบคำว่า “เข้าโกชน” ได้ประกาศไว้ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ซึ่งปัจจุบันใช้คำว่า “ข้าวโพด”

ตัวอย่าง

...ราชบัณฑิตและพราหมณ์จรตไถ่ ๓ รอบ แล ไถแปร ๓ รอบ หว่านเข้าเปลือก

ด้วยท่านเต้าแก่ทั้ง ๔ ซึ่งสมมุติว่าเป็นนางเทพี

นั้น เจ้าพนักงานปลดพระโคออกกินเลี้ยง

ของเลี้ยง ๗ สิ่ง เช่น ทุกปีมาพระโคกินเข้าและเข้าโกชน...(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ หน้า ๒๗)

คำว่า “เข้าโกชน” มาเป็น “ข้าวโพด” เปลี่ยนจาก “เข้า” สระเอา มาเป็น “ข้าว” สระอา และ “โกชน” มาเป็น “โพด” เปลี่ยนจาก “ภ” มาเป็น “พ” และ “ช” สะกดมาเป็น “ด” สะกดและตัดตัว “น” ออกไป

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังพบว่า ชาวด้านการเกษตรในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ชื่อว่า “งานแสดงกลีกรกรรมแลพานิชการ”

ภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ ๕ มีการใช้ภาษาไทยต่างจากสมัยปัจจุบันหลายคำ เช่น การแสดงกลีกรกรรมแลพานิชการ คำว่า กลีกรกรรม มาจากคำว่า กลี สมาสกับกรรม หรือ กลี+กรรม ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๕๒ กล่าวไว้ว่า กลี หมายถึง การทำนา การเพาะปลูก (กลีมาจากภาษาบาลี) คำว่า กรรม หมายถึง การ, การกระทำ การงาน กิจ (กรรมมาจากภาษาสันสกฤต) ดังนั้น คำว่า กลีกรกรรม หมายถึง งานแสดงเรื่องการทำนาหรือการเพาะปลูกพืชปัจจุบันจะใช้คำว่า เกษตร (มาจากภาษาสันสกฤต) คำว่า “พานิชการ” ปัจจุบันจะใช้คำว่า “พาณิชย์การ” หมายถึงการค้า การเปลี่ยนแปลงจากกลีกรกรรมเป็นเกษตร หรือ พานิชการเป็น พาณิชยการ คำศัพท์เกษตรหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษาไทยหลายอย่างด้วยกัน ดังที่พระยาอนุমানราชธนะ (๒๕๒๒) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยไว้ดังนี้ “...ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงและการกลายเสียงของคำมีหลายลักษณะ เช่น คำลากเข้าความของผู้รู้ (Learned Etymology) ได้แก่ ข้าวสาน ⇨ ข้าวสาร หรือ การกลายเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และการกลายความหมายมาสู่ภาษาไทยปัจจุบัน เช่น ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า และความหมายย้ายที่ เป็นต้น...”

พระราชพิธีพิชมงคลจรตพระนังคัลแรกนาขวัญงานกลีกรกรรมแลพานิชการ ร.ศ. ๑๒๙ และ ร.ศ. ๑๓๐ เป็นพระราชพิธีและงานกลีกรกรรมที่สัมพันธ์กับข้าวไทยมาตั้งแต่อดีตและปัจจุบันแต่มีภาษาไทย ภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเกษตรมาตลอด มีการใช้ศัพท์เกษตร มีการพัฒนามาและมีการสร้างคำ

ศัพท์ตลอดจนมีความหมายด้านภาษาเป็นเรื่องที่ควรมี การศึกษาวิจัย เพื่อประโยชน์ต่อวงวิชาการด้านภาษาไทย และด้านการเกษตรของประเทศไทย โดยเฉพาะชาวไทย ซึ่งเป็นัญพืชที่มีความสำคัญต่อประเทศและเป็นอาหาร หลักที่สำคัญของคนไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาวิจัยด้านคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและ เรื่องที่สัมพันธ์กับข้าวไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ซึ่งตั้ง กระทรวงเกษตรพานิชการ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๐

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพัฒนาการคำศัพท์เกษตร
๒. ศึกษากลุ่มคำศัพท์เกษตร
๓. ศึกษาหลักการสร้างคำและความหมายของ

คำศัพท์เกษตร

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา จากหนังสือราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๕๕๐ คำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและ เรื่องที่สัมพันธ์กับข้าวไทย ศึกษาเนื้อหาคำศัพท์ภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และอื่น ๆ ในพระราชพิธีพิมพ์ มงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕

(พ.ศ. ๒๔๓๕) จนถึง พ.ศ. ๒๕๕๐ และคำศัพท์เกษตรเรื่อง ข้าวและภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับข้าวในงานแสดง กลีกรรมแลพานิชการ ร.ศ. ๑๒๙, ร.ศ. ๑๓๐

๒. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

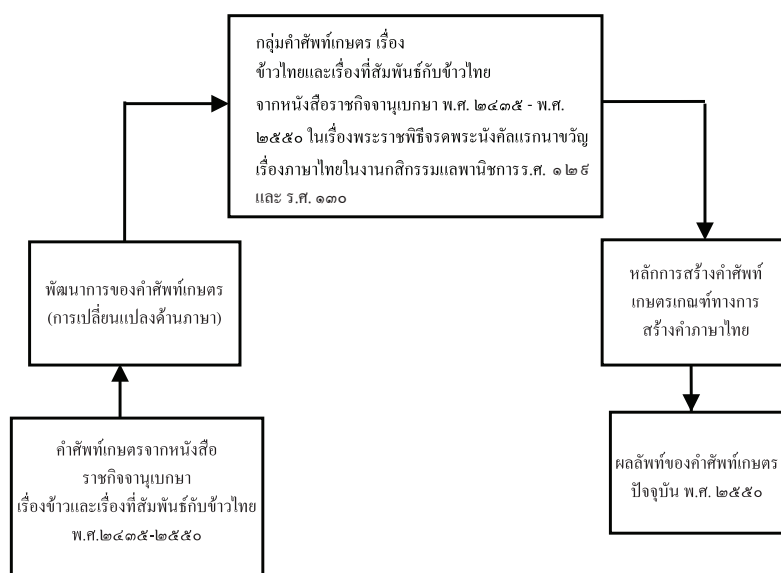
๒.๑ ประชากรจากหนังสือราชกิจจานุเบกษา สมัยรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๓๕)- พ.ศ. ๒๕๕๐ มีจำนวน ๑,๕๐๐ ฉบับ คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๑,๐๐๐ ฉบับ

๒.๒ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อดูความเหมาะสมด้าน ถ้อยคำภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษา โบราณ และเนื้อหาโดยรวมมีคุณวุฒิด้านภาษาไทย ภาษาบาลีภาษาสันสกฤต มีคุณวุฒิมัธยมศึกษาบัณฑิตหรือดุษฎี บัณฑิตกิตติมศักดิ์และทำหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน คือ ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ และ ศาสตราจารย์ ดร.อุดม วโรตม์ลิขิตดี

๓. ด้านสถานที่ศึกษา ได้แก่ ห้องพิพิธภัณฑ์

อัยการ กรมอัยการ ห้องสมุดสภาวิจัยแห่งชาติ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดคณะ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดสำนัก ส่งเสริมวิจัยข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หอสมุดแห่งชาติ ทำวาสุกรี กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิด

สมมติฐานงานวิจัย

๑. คำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวไทยและเรื่องที่สัมพันธ์กับข้าวไทย มีปรากฏในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ เมื่อตั้งกระทรวงเกษตรและพานิชการ เป็นหลักฐานภาษาเขียนที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานและมีการพัฒนามาอย่างที่ปรากฏในปัจจุบัน

๒. การสร้างคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและภาษาไทยในงานกสิกรรมและพานิชการ ร.ศ. ๑๒๙ และ ร.ศ. ๑๓๐ มีวิธีการสร้างคำหลายวิธี เช่น คำประสม คำซ้ำ คำซ้อน คำสมาส คำสนธิ ความหมายนัยตรง อุปมาและบริพาท การทบทวนวรรณกรรม

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (๒๕๕๒) ได้เสนอความหมายของภาษาไว้ดังนี้

ภาษามีรากศัพท์มาจากคำธาตุในภาษาบาลี ภาส แปลว่า พูด บอก กล่าว เมื่อนำไปประกอบเข้ากับคำปัจจัยได้รูปสำเร็จเป็น ภาส และมาจากคำธาตุในภาษาสันสกฤตว่า ภาษ เพื่อนำไปประกอบกับคำปัจจัยได้รูปสำเร็จเป็นภาษา ใช้เป็นคำนามทั้งในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต มีความหมายว่า คำพูด คำกล่าว ถ้อยคำ วาจา เป็นเครื่องกล่าว

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย และเป็นภาษาที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยเป็นที่สำคัญประการหนึ่ง ดังที่ จำนวนค์ ทองประเสริฐ (๒๕๔๖) แสดงทรรศนะเกี่ยวกับลักษณะภาษาไทยดังนี้...

ภาษาไทยนั้นถ้าหากว่าเรานึกว่าภาษาไทยเรามีตัวหนังสือใช้ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงก็กว่า ๗๐๐ ปีมาแล้ว แต่ก็ยังแปลกใจและก็ยังไม่แน่ใจว่าตัวหนังสือไทยเริ่มในสมัยนั้นแน่หรือเปล่านั้นเพราะในจารึกหลักที่ ๑ ได้บอกว่า “เมื่อก่อนนั้นลายสือไทยนี้มี ๑๔๒๖ ปี่มะแม พ่อขุนรามคำแหงใคร่ใจในใจ แลใส่ลายสือไทยนี้ลายสือไทยนี้จึงมีเมื่อพ่อขุนผู้นั้นใส่ไว้” ก็มาเป็นประเด็นที่มาคิดกันว่าแต่ก่อนนั้นเรายังไม่มีลายสือไทยใช้ พ่อขุนรามคำแหงเป็นบุคคลแรกที่ทรงประดิษฐ์ลายสือไทยขึ้น แต่มองในแง่ตรรกะอาจตีความได้อีกอย่างหนึ่งเพราะคำว่า ลายสือไทยที่ปรากฏ ๓ แห่งนั้น มีคำว่า “นี้” กำกับทั้ง ๓ แห่ง ผมก็เลยตีความว่า คำว่าลายสือไทยนี้ หมายถึง ลายสือไทยแบบที่พ่อขุน

รามคำแหงเป็นผู้ทรงประดิษฐ์ แต่ไม่ได้หมายความว่าตอนก่อนนั้นเราไม่มีลายสือไทยใช้ คราวนี้คือแบบไหน นี่คือแบบไทย ๆ แท้ ๆ เพราะว่าอักษรในประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ไม่ว่าจะเป็นขอมก็ดี จะเป็นพม่าก็ดีเป็นมอญก็ดีล้วนแต่เอาอย่างอักษรเทวนาครีอินเดียซึ่งพยัญชนะมีจำกัด และสระอยู่ข้างหน้าข้างหลังข้างข้างล่างไม่มี ดูแล้วก็คล้าย ๆ ว่าเอาอย่างแต่สมัยนั้นไม่ได้ติดต่อกับฝรั่งที่เป็นความคิดของพ่อขุนรามคำแหงโดยแท้

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีภาษาอื่น ๆ มาสังเคราะห์ที่อยู่ด้วยหลายภาษา แต่ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับภาษาไทยมากก็คือ ภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต ดังที่ วิลค็อกซ์ กิ่งคำ (๒๕๕๐) กล่าวถึงภาษาบาลีดังนี้

ภาษาบาลีเป็นภาษาที่มีวิภัติปัจจัย (Inecl-tional Language) มีอิทธิพลต่อภาษาไทยเป็นอย่างมาก สาเหตุที่สำคัญและมองเห็นได้อย่างชัดเจนก็คือประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นเวลานานและประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาประมาณ ๙๕ เปอร์เซ็นต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้จารึกด้วยภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ในการเผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยอิทธิพลทางด้านพระพุทธศาสนาดังกล่าว ภาษาบาลีจึงเป็นคำศัพท์ใช้ในภาษาไทยจำนวนมาก อีกประการหนึ่งการตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีการศึกษาวิชาภาษาบาลีเป็นจำนวนมาก กอปรด้วยนักปราชญ์ราชบัณฑิตสมัยโบราณส่วนมากมีความเชี่ยวชาญในสาขาภาษาบาลีเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ภาษาบาลีจึงมีอิทธิพลโดยตรงต่อภาษาไทยในปัจจุบัน ส่วนภาษาสันสกฤตนั้น สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (๒๕๑๗) ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ความจริงประเทศไทยเป็นประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาในกายเลรวาท คัมภีร์สำคัญทางศาสนาจะใช้ภาษาบาลีบันทึก คำสอน แต่เท่าที่สังเกตในปัจจุบันภาษาสันสกฤตก็พบอยู่เป็นจำนวนมากในภาษาไทย ทั้งนี้เพราะดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดีย ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒ เป็นต้นมา ภาษาสันสกฤตซึ่งมากับความคิดความเชื่อของพราหมณ์และพระพุทธศาสนานิกายมหายาน จึงได้แพร่หลายอยู่ทั่วดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนที่ดินแดนแถบนี้

จะรับเอาพุทธศาสนานิกายเถรวาทจากประเทศศรีลังกาเข้ามาและ โกวิทย์ พิมพวง (๒๕๕๑) กล่าวถึงภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตดังนี้ เมื่อประเทศไทยรับเอาพระพุทธศาสนามาเป็นศาสนาประจำชาติไทยในสมัยสุโขทัย ภาษาบาลีจึงได้เข้ามาปนกับภาษาไทยมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยก็ได้รับเอาลัทธิ ความเชื่อ รวมทั้งวัฒนธรรมบางอย่างจากศาสนาพราหมณ์เข้ามาใช้ ภาษาสันสกฤตจึงเข้ามามีบทบาทในภาษาไทยมากขึ้นด้วย จนกระทั่งคำสองภาษาได้มีใช้ปนกับภาษาไทยเป็นจำนวนมากขึ้นตามลำดับ บางทีคนไทยยังรู้สึกว่าคุณศัพท์ของภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตเหมือนเป็นคำภาษาไทยของเรา เนื่องจากความคุ้นเคยและได้ใช้ติดต่อกันมาเป็นระยะเวลา

ภาษาไทยที่เป็นภาษาหนังสือที่มีการประกาศเรื่องการเกษตรเป็นครั้งแรกเป็นแบบฉบับต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ ก็คือในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ดังที่ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๕๒ ให้ความหมายว่า “ราชกิจจานุเบกษาหมายถึง ในหนังสือของทางราชการที่ออกเป็นรายลับตาห์ โดยสำนักราชกิจจานุเบกษา ลงประกาศเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนประกาศของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ รวมทั้งประกาศเกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทและเกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ด้วย เป็นหนังสือที่จัดทำครั้งแรกสมัยรัชกาลที่ ๔ และพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน

ภาษาไทยมีการพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านภาษาตลอดเวลาตั้งแต่ วิลเลียม คิงคัม (๒๕๕๐) เสนอไว้ว่า “...การเปลี่ยนแปลงของภาษา คือภาษาที่ใช้ในปัจจุบันมีส่วนแตกต่างจากภาษาในอดีตภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลและเทศะ ซึ่งมีลักษณะธรรมดาเช่นเดียวกับมนุษย์หรือธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ นั่นก็คือ เกิด แก่ เจ็บ และตาย เป็นธรรมดา คงจะเนื่องด้วยสาเหตุหลายอย่างที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลง สาเหตุดังกล่าวได้แก่ สภามุมิตศาสตร์ ความสะดวกในการใช้ภาษาการเรียนรู้นิเทศน์ตั้งแนวเทียบสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและการยืมคำมาจากภาษาอื่น...”

การสร้างคำเป็นสิ่งสำคัญด้านภาษาไทย ซึ่งมีอยู่หลายประการ เช่น การสร้างคำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสนธิ และความหมายของคำ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การสร้างคำตามแนวทางของคำต่าง ๆ ดังนี้ คำประสม

เกิดจากการสร้างคำขึ้นใช้ในภาษาไทยอีกวิธีหนึ่ง โดยนำคำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ เป็นต้น มาประสมกัน เกิดเป็นคำใหม่ที่มีความหมายใหม่อาจจะมีเค้าความหมายเดิมอยู่มากหรือน้อยก็ได้ เกิดจาก นาม+นาม ⇨ นาม, นาม+กริยา ⇨ นาม, กริยา+นาม ⇨ กริยา, กริยา+กริยา ⇨ กริยา, นาม+วิเศษณ์ ⇨ วิเศษณ์, นาม+นาม+นาม ⇨ นาม, นาม+กริยา+นาม ⇨ กริยา, นาม+นาม+วิเศษณ์ ⇨ นาม, วิเศษณ์+นาม ⇨ วิเศษณ์ การสร้างคำซ้อนเกิดจากการนำคำ ๒ คำมาซ้อนกัน คำที่นำมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดเป็นคำซ้อนนั้นมักใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน โดยที่คำทั้งสองอาจมีที่ใช้ในภาษาถิ่นคนละถิ่นหรือใช้ต่างกาลเวลามาซ้อนกันแบ่งเป็นดังนี้

๑. การซ้อนเพื่อความหมายได้แก่

๑.๑ ซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกัน ได้แก่ บ้านเรือน, จิตใจ

๑.๒ ซ้อนคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน ได้แก่ โกรธแค้น, ดุด่า

๑.๓ ซ้อนคำที่มีความหมายเป็นไปในทำนองเดียวกัน ได้แก่ เนื้อตัว, แก้มคาง

๑.๔ ซ้อนคำที่มีความหมายตรงกันข้าม ได้แก่ ซื่อซาย, เท็จจริง

๒. การซ้อนเพื่อเสียง ได้แก่

๒.๑ คำซ้อนเพื่อเสียง ๒ พยางค์ ชนิดเล่นเสียงสระมีดังนี้

๒.๑.๑ การเล่นเสียงสระหลังกับสระหน้า ได้แก่ เข้าชี้, รวนเร

๒.๑.๒ การเล่นเสียงสระหน้ากับสระกลาง ได้แก่ ชั่วช้า, ลวนลาม

๒.๑.๓ การเล่นเสียงสระหลังกับสระกลาง ได้แก่ เร็ยราด, ตะเกียกตะกาย

๒.๒ คำซ้อนเพื่อเสียง ๒ พยางค์ ชนิดเล่นเสียงพยัญชนะตัวสะกดได้แก่

๒.๒.๑ พยัญชนะตัวสะกดเป็นเสียงต่างมาตรงกัน แต่มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระเหมือนกัน ได้แก่ เพลิดเพลิน, แจกแจง

๒.๒.๒ พยัญชนะตัวสะกดเป็นเสียงต่างมาตรงกัน แต่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน ได้แก่ ยกยื้อง, ลูกกลน

การสร้างคำซ้ำ คำซ้ำ หมายถึง การออกเสียง คำคำเดียวซ้ำกันซึ่งเป็นลักษณะวิธีของการประสมคำวิธีหนึ่ง เช่น ชาว ๆ หมู ๆ สูง ๆ ฯลฯ พยางค์แรกของคำที่ยกมานี้คือ ชาว หมู สูง เป็นหน่วยคำอิสระ ส่วนพยางค์หลังที่ซ้ำเสียงกับพยางค์แรกเป็นหน่วยคำไม่อิสระ เพราะไม่สามารถเกิดตามลำพังได้ เช่น

๑. การซ้ำคำที่แสดงความหมายทางไวยากรณ์ เป็นพหูพจน์ ได้แก่ หมู่ๆ, สาวๆ
๒. การซ้ำคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักของความหมายของคำ ได้แก่ คำซ้ำ, แล้วแล้ว
๓. การซ้ำคำเพื่อลดน้ำหนักความหมายของคำเดิม ได้แก่ กินแกล่น, อ่างอาหาร
๔. การซ้ำคำเพื่อแยกความหมายออกเป็นสัดส่วน ได้แก่ ตอนๆ รั้วๆ
๕. การซ้ำคำเพื่อบอกความหมายเป็นเชิงคาดคะเนหรือประมาณไม่แน่นอน ได้แก่ เกือบๆ ราวๆ
๖. การซ้ำคำเป็นสำนวน ได้แก่ หัวปักหัวปำ ผิงรอกผิงรอก

การสร้างคำสมาส สมาส คือ การนำคำศัพท์ตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาผสมกันเพื่อย่อให้เป็นคำเดียวกัน เป็นการสร้างคำขึ้นใหม่ในภาษาไทยให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ คำสมาสนี้เดิมใช้แต่คำภาษาบาลีภาษาสันสกฤตเท่านั้น แต่ภาษาไทยได้นำวิธีการสมาสมาใช้แต่คำในภาษาไทยที่นำมาสมาสกันนั้นต้องนำมาจากภาษาบาลี ภาษาสันสกฤตเท่านั้นได้แก่

1. คำภาษาไทยที่มาจากภาษาบาลีสมาสกับคำไทยที่มาจากภาษาสันสกฤต ได้แก่ วัฒนธรรม กิจกรรม
 2. คำภาษาไทยที่มาจากภาษาสันสกฤตสมาสกับคำไทยที่มาจากภาษาบาลี ได้แก่ ทศนิยม โฆษก
 3. คำภาษาไทยที่มาจากภาษาสันสกฤตสมาสกับคำไทยที่มาจากภาษาสันสกฤต ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์
 4. คำภาษาไทยที่มาจากภาษาบาลีสมาสกับคำไทยที่มาจากภาษาบาลี ได้แก่ เอกภาพ, อริยสัจ
- คำสนธิ หมายถึง การนำคำภาษาบาลีภาษาสันสกฤตในภาษาไทยตั้งแต่ ๒ คำ ขึ้นไปมารวมเป็น คำเดียวโดยเปลี่ยนแปลงรูปสระในระหว่างคำ หรือเพิ่มพยัญชนะแทรกลงในระหว่างคำเพื่อให้คำที่จะนำมาเชื่อมกันได้สนิท โดยกลมกลืนเสียงระหว่างคำมีดังนี้

๑. สระสนธิ ได้แก่ วิทฺย+อาลัย=วิทฺยาลัย
โพธิ+อินฺทฺร=โพธิอินฺทฺร
 ๒. พยัญชนะสนธิ ได้แก่ รทส+ฐาน=รโฐาน
ทสฺ+ธฺน=ทฺรชน
 ๓. นกฺคหิตสนธิ ได้แก่ สํ+ภาษณฺ=สํภาษณฺ
สํ+ชาเร=สํชารา
- การสร้างคำในภาษาไทยนั้นต้องคำนึงถึงความหมายของคำเพื่อนำไปใช้ได้ถูกต้องความหมายของคำศัพท์ในภาษาไทยมี ๓ ชนิด ได้แก่
1. ความหมายปรนัยหรือความหมายนัยตรง ได้แก่ ตรอก (ทางที่แยกจากถนนใหญ่และมีขนาดเล็กกว่าถนน)
 ๒. ความหมายเชิงอุปมาหรือความหมายโดยนัย ได้แก่ ตบ(ชื่อพรรณไม้)น้ำ เอาฝ่ามือหรือของแบนๆ ตีอย่างแรง)
 ๓. ความหมายตามบริบท ได้แก่ ดินแฉะ (นักร้องเบา)

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis Research) ประชากรได้แก่ หนังสือราชกิจจานุเบกษาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕- พ.ศ. ๒๕๕๐ มีจำนวน ๑,๕๐๐ ฉบับ (ข้อมูลทอสมุดแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ ๑,๐๐๐ ฉบับ โดยกระจายทุกยุคสมัยดังนี้ สมัยรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๕-พ.ศ. ๒๕๔๓) ประชากรจำนวน ๑๓๕ ฉบับ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ ๑๒๕ ฉบับ สมัยรัชกาลที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๓-พ.ศ. ๒๕๖๔) ประชากรจำนวน ๙๕ ฉบับ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๘๕ ฉบับ สมัยรัชกาลที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๖๔- พ.ศ. ๒๕๗๗) ประชากรจำนวน ๕๐ ฉบับ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙ ฉบับ สมัยรัชกาลที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๗๗- พ.ศ. ๒๕๘๙) ประชากรจำนวน ๔๐ ฉบับ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๙ ฉบับ สมัยรัชกาลที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๘๙-พ.ศ. ๒๕๕๐) ประชากรจำนวน ๗๓๑ ฉบับ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๗๒๒ ฉบับ กลุ่มตัวอย่าง ได้โดยวิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจงได้ ๑,๐๐๐ ฉบับ

เรื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๓๕) ถึงสมัยรัชกาลที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๐) ใช้แนวการวิเคราะห์ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ของพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช, ปธ.๙) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาษาของ พระยาอนุমানราชชน และวิเคราะห์อิทธิพลภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย พัฒนาการด้านภาษาไทย หมายถึง ลักษณะการเปลี่ยนแปลงด้านภาษาของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ โดยผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงได้แก่

๑.๑ การเปลี่ยนแปลงเสียงสระภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต มาเป็นภาษาไทย

๑.๒ การเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต มาเป็นภาษาไทย

๑.๓ การตัดเสียงพยัญชนะภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต มาเป็นภาษาไทย

๑.๔ การเพิ่มเสียงพยัญชนะภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต มาเป็นภาษาไทย

๒. การเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ได้แก่

๒.๑ การตัดพยัญชนะคำภาษาบาลีภาษาสันสกฤตมาเป็นภาษาไทย

๒.๒ การเพิ่มพยัญชนะคำภาษาบาลีภาษาสันสกฤตมาเป็นภาษาไทย

๓. การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลีภาษาสันสกฤตที่ภาษาไทยนำมาใช้ ซึ่งมีลักษณะความหมายดังนี้ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่ และ

๔. การนำคำภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย

๕. การสร้างคำศัพท์ประเภทต่าง ๆ

ขึ้นสรุปและนำเสนอผลการวิจัย รูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis Research) คำศัพท์เกษตรเรื่องข้าว และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชาวไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้ทราบว่าคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวของประเทศไทยได้เริ่มมีปรากฏเป็นหลักฐานครั้งแรกใน

หนังสือราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ดังกระทรวงเกษตรและพาณิชย์และการพัฒนาการด้านคำศัพท์เกษตรมาจนปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๐) ตลอดจนทราบวิธีการสร้างคำศัพท์ภาษาไทยด้านการเกษตรของประเทศไทย

ผลการวิจัย

๑. พัฒนาการคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมไทย ข้าวของประเทศไทย จากคาถาพิชมงคล พบคำศัพท์จำนวน ๑๕ คำ ดังนี้

๑.๑ คำศัพท์ที่มาจากภาษาไทยสมัยโบราณ ได้แก่ เข้า, เข้าจ้าว, ถั่วระสง

๑.๒ คำศัพท์ที่มาจากภาษาบาลี ได้แก่ ข้าวสาลี พืช เขตต วิรุฬห์ นงคัล คาถา ผล ปุပ္ผ

๑.๓ คำศัพท์ที่มาจากภาษาสันสกฤต ได้แก่ เข้า โภชน์ พรรณเข้า

๑.๔ คำศัพท์ที่มาจากภาษาจีน ได้แก่ เล้าแก่

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเป็นคำศัพท์เกษตรสามารถแบ่งเป็นกลุ่มได้และมีพัฒนาการคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยมีดังนี้

๑. กลุ่มธัญพืช - ได้แก่การเปลี่ยนแปลงเรื่องเสียงสระได้แก่คำว่า สระเอา กลายมาเป็นเสียง สระอาคำว่า เข้า ⇨ ข้าว, เข้าเปลือก ⇨ ข้าวเปลือก การเปลี่ยนสระอิเป็นสระอึ ได้แก่ เข้าสาลี ⇨ ข้าวสาลี การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะจาก “ภ” เป็น “พ” และ “ช” เป็น “ด” ได้แก่ ข้าว โภชน์ ⇨ ข้าวโพด

๒. กลุ่มอุปกรณ์การไถนา - การเปลี่ยนแปลงเสียงสระ สระอะเป็น ะ ไม่นักต ได้แก่ นงคัล ⇨ นังคัล (ไถ) การเปลี่ยนแปลงสระอะเป็นตัวสุดท้ายของคำ จะตัดเสียงสระอะกลายเป็นตัวสะกดได้แก่ ผล (บาลีอ่านว่า ผา-ละ) ⇨ ผล (ไทยอ่านว่า ผาน หมายถึงเหล็กสำหรับสวมหัวหมูเครื่องไถนา) (เป็นคำศัพท์ที่มาจากภาษาบาลี, ภาษาสันสกฤต

๓. กลุ่มที่ดิน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านพยัญชนะการตัดพยัญชนะตัวสะกดออก ใช้ตัวตามมาเป็นตัวสะกดได้แก่ เขตต (ที่นา) ⇨ เขต (แดนที่กำหนดขีดคันไ้) และมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องความหมายของคำ ศัพท์

๔. กลุ่มทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสระอ็เป็นสระอือ ได้แก่ พืช (ภาษาบาลีแปลว่าเมล็ดพืช) ⇨ พืช (ภาษาไทยแปลว่าเมล็ดพันธุ์สิ่งที่จะเป็นพันธุ์ต่อไป)

การสร้างคำประสม คำประสม หมายถึง คำที่เกิดจากการสร้างคำขึ้นในภาษาไทยอีกวิธีหนึ่งโดยนำคำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ มารวมกันหรือหน่วยคำอิสระ ๒ หน่วยขึ้นไปมาประสมกันและเกิดเป็นคำใหม่โดยมีความหมายใหม่ ๑ หน่วย ความหมายหรือเกิดสิ่งใหม่อีก ๑ ชนิด โดยอาจมีเค้าความเดิมอยู่มากหรือน้อยก็ได้ ผู้วิจัยพบการสร้างคำประสมแบบต่าง ๆ ดังนี้

๑. นาม+นาม ⇨ นาม ได้แก่คำว่า พระโคน้ำสังข์ ข้าวเปลือก ข้าวกล้อง ข้าวสาร

๒. นาม+กริยา ⇨ นาม ได้แก่คำว่า หญ้าแพรก ไก่กลบ น้ำฝน กระบือล้ม

๓. กริยา+นาม ⇨ กริยา ได้แก่คำว่า เป่าสังข์ จูงโค จรดโด กินถั่ว

๔. กริยา+กริยา ⇨ กริยา ได้แก่คำว่า ออกกิน ไถแปร คำขาย เพาะปลูก

๕. นาม+วิเศษณ์ ⇨ วิเศษณ์ ได้แก่คำว่า เข้าหนัก เข้ากลาง เข้าเบา

๖. วิเศษณ์+นาม ⇨ วิเศษณ์ ได้แก่คำว่า แรกนา พานพระโค รีสามรอบ

๗. นาม+นาม+นาม ⇨ นาม ได้แก่คำว่า ข้าวเปลือกเจ้า ข้าวสารจ้าว เข้าบั้นแก้ว

๘. นาม+กริยา+นาม ⇨ กริยา ได้แก่คำว่า ระหัดวิดน้ำ ข้าวหอมมะลิ

๙. นาม+นาม+วิเศษณ์ ⇨ นาม ได้แก่คำว่า ข้าวขาวพวง ข้าวมะลิอ่อน

การสร้างคำซ้อน คำซ้อน หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำ ๒ คำมาซ้อนกัน คำที่นำมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดเป็นคำซ้อนนั้น มักใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันโดยที่คำทั้งสองอาจมีที่ใช้ในภาษาถิ่นคนละถิ่นหรือใช้พบดังต่อไปนี้

๑. การซ้อนคำเพื่อความหมาย

๑.๑ ซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกันได้แก่คำว่า : นำหน้า

๑.๒ ซ้อนคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันได้แก่คำว่า : เสี่ยงทาย

๑.๓ ซ้อนคำที่มีความหมายเป็นไปในทำนองเดียวกันได้แก่คำว่า : ถอยออก

๑.๔ ซ้อนคำที่มีความหมายตรงกันข้ามได้แก่ : ซื่อซาย

๒. การซ้อนคำเพื่อเสียง

๒.๑ คำซ้อนเพื่อเสียง ๒ พยางค์ ชนิดเล่นเสียงสระได้แก่ : การเล่น เสียงสระหลังกับสระหน้าได้แก่ ช่มชี่ การเล่นเสียงสระหน้ากับสระกลางได้แก่ แซงชัน การเล่นเสียงสระหลังกับสระกลางได้แก่ รกร่าง

๒.๒ คำซ้อนเพื่อเสียง ๒ พยางค์ ชนิดเล่นเสียงพยัญชนะได้แก่ : พยัญชนะตัวสะกดเป็นเสียงต่างมารากัน แต่มีเสียงพยัญชนะและสระเหมือนกันได้แก่ คำว่า : กักกัน พยัญชนะตัวสะกดเป็นเสียงต่างมารากันเสียงสระต่างกันมีแต่เสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันได้แก่คำว่า : ควบคุม

คำซ้ำ หมายถึง การออกเสียงคำคำเดียวกันซ้ำกันซึ่งลักษณะวิธีการประสมคำวิธีหนึ่ง เช่น ชาวๆ หมูๆ สูงๆ ฯลฯ พยางค์แรกของคำที่ยกมานี้คือ ชา หมู สูง เป็นหน่วยคำอิสระ ส่วนพยางค์หลังที่ซ้ำกับพยางค์แรกเป็นหน่วยคำไม่อิสระเพราะไม่สามารถเกิดตามลำพังได้พบดังต่อไปนี้

1. การซ้ำคำที่แสดงความหมายไวยากรณ์พหูพจน์ได้แก่ : เครื่องมือต่าง ๆ นานา, พรรณเข้า

2. การซ้ำคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักของความหมายของคำได้แก่ : หนึ่ง ๆ พ่อคำพานิช, นิยมยินดี, เบียดเบียน

3. การซ้ำคำเพื่อลดน้ำหนักความหมายของคำเดิมได้แก่ : ซอบไปดูไป

4. การซ้ำคำเพื่อแยกความหมายออกเป็นสัดส่วน ได้แก่ : ทุกชาติทุกภาษา, เครื่องยนต์กลไก

5. การซ้ำคำเพื่อบอกความหมายเชิงคาดคะเนหรือประมาณไม่แน่นอน ได้แก่ : ต่อ ๆ ไป

6. การซ้ำคำเป็นสำนวน ได้แก่ : เอาर्डเอาเปรียบ

คำสมาส คือ การนำคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาผสมกันเพื่อย่อให้เป็นคำคำเดียวกันเป็นการสร้างคำขึ้นใหม่ในภาษาไทยให้เพียงพอแก่ความต้องการในด้านการใช้คำสมาส ใช้แต่คำในภาษาไทยที่มาจากภาษาบาลีภาษาสันสกฤตเท่านั้น พบดังต่อไปนี้

๑. คำภาษาไทยที่มาจากภาษาบาลีสมาสคำ

ไทยที่มาจากภาษาสันสกฤต ได้แก่ : กลีกรรรม, ราชบัณฑิตย, ดันธรรราชฎร์

๒. คำภาษาไทยที่มาจากภาษาบาลีสมาสกับคำภาษาไทยที่มาจากภาษาบาลี ได้แก่: พืชมงคล, พลเทพ

๓. คำภาษาไทยที่มาจากภาษาสันสกฤตสมาสกับคำภาษาไทยที่มาจากภาษาบาลี ได้แก่ : เกษตรกรรม, เสนาบดี

๔. คำภาษาไทยที่มาจากภาษาสันสกฤตสมาสกับคำภาษาไทยที่มาจากภาษาบาลี เช่น : หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ, พระธรรมวโรดม

การสร้างคำสนธิ คำสนธิ หมายถึง การนำคำภาษาบาลีภาษาสันสกฤตตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมารวมเป็นคำเดียวโดยเปลี่ยนแปลงรูปสระในระหว่างคำหรือเพิ่มพยัญชนะแทรกลงในระหว่างคำ เพื่อให้คำที่จะนำมาเชื่อมกันได้สนิทโดยกลมกลืนเสียงระหว่างคำดังนี้

๑. สระสนธิได้แก่คำว่า เกษตร+ธการ=เกษตร+อธิการ, ธรรม+อิราช=ธรรม+อิราช, ธัญญา+หาร=ธัญญา+อาหาร, ผลา+หาร=ผล+อาหาร, มังสา+หาร=มังส+อาหาร, โภชา+กร=โภช+ากร,

๒. พยัญชนะสนธิไม่พบตามเกณฑ์ เรื่องพยัญชนะสนธิในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเรื่องเกี่ยวกับข้าวและเรื่องสัมพันธ์กับข้าว

๓. ความหมายปริบทพบดังต่อไปนี้

๓.๑ ความหมายปรนัยหรือความหมายนัยตรง ได้แก่คำว่า : ผู้แรกนา ชุมนุมไพร กำลัง มาตรา ปฐม

๓.๒ ความหมายเชิงอุปมาหรือความหมายโดยนัยได้แก่คำว่า : สงครามกสิกรรมและพานิชการ คีกพานิช

๓.๓ ความหมายตามบริบทได้แก่ : มหาชน สมัยมงคล

อภิปรายผล

ในด้านพัฒนาการของคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมไทย พบคำศัพท์ที่มีมาจากภาษาโบราณ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาจีน พัฒนาการของคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้าวไทยมีคำศัพท์ที่มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องสระพยัญชนะการเพิ่มคำและการตัดคำและการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำศัพท์ที่มีความหมายกว้างออกและความหมายแคบเข้า

สำหรับพัฒนาการคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้าวไทย มีคำศัพท์ที่พัฒนาการมาจากภาษาบาลี ภาษาสันสกฤตหลายคำดังเช่น คำว่า พืช มาเป็นพืชในภาษาไทย ข้าวสาลี มาเป็นข้าวสาลี ในภาษาไทย นงคฺลมาเป็นนังคฺลแปลว่าไถในภาษาไทย และมีคำที่ใช้คำศัพท์เหมือนกันทั้งภาษาบาลีภาษาไทยคือคำว่า ผาล ซึ่งเรื่องพัฒนาการคำศัพท์เกษตรสอดคล้องกับ วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (๒๕๕๐) เรื่องภาษาต่างประเทศในภาษาไทย และงานวิจัยของ โกวิทย์ พิมพวง (๒๕๕๑) เรื่องการสร้างคำแบบภาษาบาลีและสันสกฤตที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทย และงานวิจัยของ พัฒน์ เฟิงผลา (๒๕๓๒) เรื่องการวิเคราะห์คำแบบภาษาบาลีสันสกฤตที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทย : คำศัพท์ คำอุปสรรค คำสมาส คำสนธิ และคำดัดทิต

นอกจากนั้นพัฒนาการของคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้าวไทยมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความหมายของคำศัพท์ เช่นคำว่า เขตต์ ถั่ว ถั่วเป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลยา วิมุฑฺถลพ (๒๕๑๓) เรื่องการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำสำนวนและลำดับของคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ และที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ ทำให้ทราบว่าภาษาบาลีโดยเฉพาะคาถาพืชมงคลที่ปรากฏในหนังสือราชกิจจานุเบกษา มีคำศัพท์ที่พัฒนาการมาเป็นคำศัพท์เกษตรในเรื่องข้าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้าวไทยหลาย ๆ อย่างเช่น ข้าวสาลี มาเป็น ข้าวสาลี เข้าโภชนิ ภาษาสันสกฤตมาเป็น ข้าวโพด ซึ่งภาษาเขมรใช้คำว่า ข้าวโพด และกลายมาเป็นข้าวโพดของไทยปัจจุบันสอดคล้องกับหนังสือของ บรรจบ พันธุเมธา (๒๕๒๓) เรื่องพจนานุกรมเขมร-ไทย และหนังสือภาควิชาภาษาไทย (๒๕๕๐) เรื่องภาษาบาลีสำหรับนิสิตปริญญาเอกภาษาไทย

กลุ่มคำเกษตรเรื่องข้าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้าวไทยมีดังนี้ในพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พ.ศ. ๒๔๓๕- พ.ศ. ๒๕๕๐ กลุ่มคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและภาษาไทยในงานกสิกรรมและพานิชการ ร.ศ. ๑๒๙ และ ร.ศ. ๑๓๐ และกลุ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้กระทำการแรกนาและหน่วยงานการเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมศักดิ์ สมมาตย์ (๒๕๔๙) เรื่องผลการวิจัยเพื่อพิสูจน์ ๑๐๐ ปี เกษตรศาสตร์ ๕ แผ่นดิน ศาสตร์เกษตรไทย

หลักการสร้างคำ

คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำสนธิ และความหมายของคำศัพท์สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลินดา วิชาตากุล (๒๕๒๘) เรื่องการสร้างคำในภาษาไทย สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงรัชกาลที่ ๕ จนถึงสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ผู้วิจัยพบว่า คำศัพท์ภาษาบาลี ภาษาล้านสกฤตเป็นภาษาที่มีอิทธิพลต่อคำศัพท์เกษตร และการสร้างคำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้าวไทย มาตั้งแต่สมัยโบราณโดยเฉพาะพระราชพิธี พิษมงคล มีคาถาภาษาบาลี คำศัพท์เกษตรเรื่องข้าวในงานกิจกรรมแลพานิชการครั้ง ร.ศ. ๑๒๙ และ ร.ศ. ๑๓๐ ซึ่งได้จากหลักฐานหนังสือราชกิจจานุเบกษา

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องคำศัพท์ด้าน ประเพณีและวัฒนธรรมไทยจากหนังสือราชกิจจานุเบกษาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ จนถึงปัจจุบัน
๒. ควรมีการศึกษาวិเคราะห์เรื่องการตั้งชื่อ ข้าวไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ จนถึงปัจจุบัน
๓. ควรมีการศึกษาพัฒนาการคำศัพท์เกษตร กับพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ของประเทศไทย เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พิมพวง. (๒๕๕๑). *การสร้างคำแบบภาษาบาลีและสันสกฤตที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (๒๕๔๖). *ภาษาไทย ๕ นาที*. กรุงเทพมหานคร: ดวงแก้วธรรมศักดิ์ สมมาตย์. (๒๕๔๙). *๕ แผ่นดินศาสตร์การเกษตรไทย*. กรุงเทพมหานคร: โพลินบุ๊กเน็ต.
- บรรจบ พันธุเมธา. (๒๕๒๓). *พจนานุกรมเขมร-ไทย : ฉบับทุนพระยาอนุমানราชชน เล่ม ๓*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- พัฒน์ เฟื่องผล. (๒๕๓๒). *การวิเคราะห์คำบาลี – สันสกฤตในภาษาไทย : คำกิต্ত์ คำอุปสรรค คำสมาสสนธิ และคำศัพท์ิต*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทย. (๒๕๕๑). *คู่มือภาษาบาลีเป็นภาษาต่างประเทศ สำหรับนิสิตปริญญาเอก*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา, พระราชทานพระบรมราชานุญาตเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ, เล่ม ๙, ตอน ๕, ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๕, หน้า ๓๕
- ลินดา วิชาตากุล. (2528). *การสร้างคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัลยา วิมุกตะลพ. (๒๕๑๓). *การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำสำนวนและลำดับของคำในภาษาไทย สมัยรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลศักดิ์ กิ่งคำ. (๒๕๕๐). *ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (๒๕๑๗). *บาลี-สันสกฤตที่สัมพันธ์กับภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อนุমানราชชน, พระยา. (๒๕๒๒). *นิรุกติศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา.